

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 4. juni 2009
Kontor: Procesretskontoret
Sagsnr.: 2009-748/21-0406
Dok.: CWS40968

GRUNDNOTAT

vedrørende Kommissionens grønbog om revision af Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område

KOM(2009) 175 endelig

Resumé

Formålet med grønbogen er at indlede en bred høring om, hvordan anvendelsen af Bruxelles I-forordningen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område kan forbedres. I grønbogen peger Kommissionen på en række mulige ændringer af forordningen, som det efter Kommissionens opfattelse kunne være relevant at overveje i forbindelse med en revision af forordningen. Kommissionen stiller i den forbindelse en række spørgsmål om behovet for initiativer på området og hensigtsmæssigheden af de ændringer, som der peges på i grønbogen. Der er høringsfrist for bemærkninger til grønbogen den 30. juni 2009. Justitsministeriet vil udarbejde høringssvar til Kommissionen, når en høring hos relevante myndigheder og organisationer er afsluttet.

1. Baggrund

Danmark har den 30. april 2009 modtaget Kommissionens grønbog om revision af Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (Bruxelles I-forordningen). Grønbogen ledsager en rapport fra Kommissionen om anvendelsen af forordningen¹. Det føl-

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

¹ KOM (2009) 174 endelig.

ger af artikel 73 i Bruxelles I-forordningen, at Kommissionen skal forelægge Europa-parlamentet, Rådet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg en sådan rapport senest 5 år efter forordningens ikrafttræden. Rapporten skal om nødvendigt ledsages af forslag med henblik på tilpasning af forordningen. Kommissionen har udarbejdet rapporten på grundlag af en undersøgelse af forordningens anvendelse i praksis.

I grønbogens indledende afsnit anfører Kommissionen, at formålet med grønbogen er at indlede en bred høring af de berørte parter om, hvordan anvendelsen af Bruxelles I-forordningen kan forbedres med hensyn til de punkter, der er nævnt i rapporten om anvendelse af forordningen.

I grønbogen peger Kommissionen på en række mulige ændringer af forordningen, som det efter Kommissionens opfattelse kunne være relevant at overveje i forbindelse med en eventuel revision af forordningen. Kommissionen stiller i den forbindelse en række spørgsmål, som høringsparterne opfordres til at besvare. De enkelte spørgsmål beskrives under pkt. 2 nedenfor. Der er høringsfrist for bemærkninger til grønbogen den 30. juni 2009.

Danmarks forbehold

Det bemærkes, at et eventuelt senere forslag til retsakt om ændring af Bruxelles I-forordningen må forventes fremsat med hjemmel i EF-traktatens afsnit IV, således at Danmark i medfør af forbeholdet vedrørende retlige og indre anliggender i givet fald ikke vil deltage i en kommende vedtagelse af sådanne regler, der ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

I kraft af en såkaldt parallelaftale mellem Danmark og Fællesskabet er Danmark imidlertid på mellemstatsligt grundlag tilknyttet reglerne i Bruxelles I-forordningen, således at reglerne i forordningen gælder mellem Danmark og de øvrige medlemsstater. Folketinget har i medfør af grundlovens § 19 givet samtykke² til indgåelsen af parallelaftalen, og aftalen trådte i kraft den 1. juli 2007.

Det følger af parallelaftalens artikel 3, stk. 2 og 3, at hvis der foretages ændringer i Bruxelles I-forordningen, skal Danmark meddele Kommissionen, hvorvidt Danmark vil gennemføre indholdet af ændringerne, og om gennemførelsen kan ske administrativt eller kræver godkendelse i Folketinget. Hvis Danmark meddeler Kommissionen, at Danmark ikke ønsker

² Jf. lov nr. 1563 af 20. december 2006 om Bruxelles I-forordningen m.v.

at gennemføre indholdet af ændringerne, følger det af parallelaftalens artikel 3, stk. 7, at aftalen skal betragtes som opsagt, hvilket vil bevirke, at forordningens regelsæt ikke længere vil gælde mellem Danmark og de øvrige medlemsstater.

2. Grønbogens indhold

I grønbogen stiller Kommissionen otte spørgsmål. I tilknytning til hvert spørgsmål har Kommissionen redegjort for en række mulige ændringer af forordningen, som Kommissionen via høringsprocessen ønsker at modtage bemærkninger til.

Det første spørgsmål vedrører afskaffelsen af den såkaldte eksekvaturprocedure. Denne procedure, der er fastsat i Bruxelles I-forordningens artikel 38, indebærer, at en fremmed retsafgørelse først kan fuldbyrdes, når den er blevet erklæret eksigibel i den medlemsstat, hvor den ønskes fuldbyrdet. En dom, der er afsagt i én medlemsstat, er således først eksigibel i en anden medlemsstat, når den kompetente myndighed i sidstnævnte medlemsstat har bestemt det. Kommissionen spørger bl.a., om opretholdelsen af visse garantier anses for at være en forudsætning for en afskaffelse af eksekvaturproceduren, og i bekræftende fald hvilke garantier. Som eksempel på en sådan garanti peger Kommissionen bl.a. på, at eksekvaturproceduren i forordning nr. 805/2004 af 21. april 2004 om indførelse af et europæisk tvangsfuldbyrdesdokument for ubestridte krav er blevet afløst af et krav om, at oprindelsesmedlemsstaten skal foretage kontrol af, at såvel forkyndelsen af det indledende processkrift som de oplysninger om kravet og proceduren, som sagsøgte modtager, opfylder visse minimumsstandarder.

Andet spørgsmål vedrører en udvidelse af Bruxelles I-forordningens anvendelsesområde til også at omfatte sager, hvor personer med bopæl uden for Fællesskabet sagsøges. I dag regulerer forordningen kun i særlige situationer spørgsmålet om, hvor der kan anlægges retssag mod personer, der ikke har bopæl i Fællesskabet, jf. artikel 4.

Grønbogens *tredje spørgsmål* vedrører værnetingsaftaler mellem parterne, som efter Kommissionens opfattelse bør tillægges den størst mulige virkning, bl.a. på grund af deres praktiske relevans i international handel. Efter artikel 23 i Bruxelles I-forordningen er den aftalte ret enekompetent, hvis parterne ikke har aftalt andet – en såkaldt eksklusiv værnetingsaftale – og mindst én af parterne har bopæl på en medlemsstats om-

råde. I rapporten om anvendelsen af forordningen udtrykker Kommissionen bl.a. tvivl om, hvorvidt forordningen i tilstrækkelig grad beskytter eksklusive værnetingsaftaler. Hvis en part anlægger sag i en anden medlemsstat end den, der følger af den eksklusive værnetingsaftale, og derved på grund af den såkaldte litispændensregel³ blokerer for, at der efterfølgende kan anlægges sag ved det aftalte værneting, vil det kunne føre til u hensigtsmæssige forsinkelser. I grønbogen peger Kommissionen på en række muligheder for at styrke virkningen af at have indgået en værnetingsaftale. Kommissionen peger bl.a. på en såkaldt omvendt prioriteringsregel, hvorefter den ret, der er udpeget ved værnetingsaftalen, først skal tage stilling til, om den anser sig som enekompetent, mens enhver anden ret, som der er anlagt sag ved om samme tvist, skal udsætte sagen, indtil den ”aftalte” ret har afgjort kompetencespørgsmålet.

Grønbogens *fjerde spørgsmål* vedrører retssager om industriel ejendomsret. Kommissionen ønsker bl.a. at få oplyst, hvilke mangler ved den nuværende ordning for bilæggelse af patenttvister det er mest nødvendigt at løse i forbindelse med en revision af Bruxelles I-forordningen. Kommissionen peger bl.a. på muligheden for at fastsætte en særlig regel, der tillader, at søgsmål vedrørende visse industrielle ejendomsrettigheder mod flere sagsøgte kan anlægges ved domstolene i den medlemsstat, hvor den sagsøgte, der koordinerer eller på anden måde har nærmest tilknytning til overtrædelsen af en industriel ejendomsret, har bopæl. I dag vil der skulle anlægges søgsmål i hvert af de lande, hvor der er bosat sagsøgte.

Det *femte spørgsmål* vedrører anvendelsen af litispændensreglen og indbyrdes sammenhængende krav. Det følger af litispændensreglen i Bruxelles I-forordningens artikel 27, at hvis et krav, der har samme genstand og grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte sagen, indtil retten, hvor sagen først blev anlagt, fastslår sin kompetence. Ifølge rapporten om forordningens anvendelse bør det overvejes, om der er behov for en generel forbedring af den nugældende regel om litispændens for at undgå misbrug ved hjælp af procesaktiske skridt. Et eksempel på et sådan procesaktisk skridt er, hvis parter forsøger at foregribe den kompetente rets behandling af en sag ved at indlede søgsmål ved en anden ret, der mangler kompetence, og derved forsinkes

³ Litispændensreglen indebærer, at såfremt der for retter i forskellige medlemsstater fremsættes krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag og som fremsættes mellem de samme parter, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte sagen, indtil retten, hvor sagen først blev anlagt, fastslår sin kompetence.

sagens behandling ved den kompetente ret, hvor der først efterfølgende indledes søgsmål af modparten. I grønbogen anfører Kommissionen bl.a., at det bør overvejes, om de nuværende problemer ikke kunne afhjælpes ved at styrke kommunikationen og samarbejdet mellem de domstole, ved hvilke der er anlagt parallelle søgsmål og/eller ved at udelukke anvendelse af reglen i tilfælde af negative anerkendelsessøgsmål⁴.

For så vidt angår søgsmål om indbyrdes sammenhængende krav peger Kommissionen i rapporten om forordningens anvendelse bl.a. på, at det er et problem, at nationale retsregler i de enkelte medlemsstater er afgørende for, om sager om indbyrdes sammenhængende krav kan forenes. Kommissionen anfører, at artikel 6, stk. 1, i forordningen i dag kun giver mulighed for at forene sager mod flere sagsøgte, men derimod ikke giver mulighed for at forene sager, som flere sagsøgere anlægger mod samme sagsøgte, ved retterne i en medlemsstat. Ifølge Kommissionen er der ofte behov for en sådan sammenlægning, f.eks. i forbindelse med kollektive forbrugersøgsmål. I grønbogen anfører Kommissionen, at det bør overvejes, i hvilket omfang det vil være hensigtsmæssigt at tillade, at der kan anlægges samlede sager af eller mod flere parter på grundlag af ensartede regler (f.eks. gruppesøgsmål).

Grønbogens *sjette spørgsmål* vedrører anvendelsen af foreløbige retsmidler såsom arrest og forbud. Ifølge artikel 31 i Bruxelles I-forordningen kan der træffes afgørelse om anvendelse af foreløbige retsmidler efter hver enkelt medlemsstats egen lovgivning, selv om en ret i en anden medlemsstat har kompetence efter forordningens regler til at påkende sagens realitet. I rapporten om forordningens anvendelse peger Kommissionen på, at enkelte domme afsagt af EF-domstolen efterlader tvivl om artikel 31's anvendelsesområde. I grønbogen foreslår Kommissionen derfor nogle præciseringer af anvendelsesområdet. Kommissionen peger også på, at der kunne indføres en adgang for den ret, der har kompetencen i hovedsagen, til at ophæve, ændre eller tilpasse en foreløbig foranstaltning, som er truffet af retten i en anden medlemsstat.

Det *syvende spørgsmål* vedrører forholdet mellem forordningen og voldgift. Efter artikel 1, stk. 2, i Bruxelles I-forordningen finder forordningen ikke anvendelse på voldgift. I rapporten om forordningens anvendelse anfører Kommissionen, at der ikke findes ensartede regler for, hvilke ret-

⁴ Negative anerkendelsessøgsmål er søgsmål, hvor sagsøgeren f.eks. nedlægger påstand om, at sagsøgte skal tilpligtes at anerkende, at sagsøgeren ikke er erstatningsansvarlig over for sagsøgte.

ter der er kompetente i retssager om forhold, som har tilknytning til eller er af betydning for behandlingen af en voldgiftssag. I grønbogen anfører Kommissionen bl.a., at voldgiftsaftaler bør gives den størst mulige virkning. Ifølge Kommissionen vil en udvidelse af forordningens anvendelsesområde til i et vist omfang også at omfatte voldgift måske kunne forbedre samspillet mellem voldgiftssager og retssager. Kommissionen peger også på, at der kunne etableres et vist samarbejde mellem domstolene og voldgiftsretterne f.eks. i forbindelse med spørgsmål om voldgiftaftalers gyldighed.

Afslutningsvis vedrører grønbogens *ottende spørgsmål* en række konkrete forslag til ændringer af forordningens regler om kompetence, herunder i arbejdsretssager, selskabsretlige sager og erhvervslejesager (grønbogens pkt. 8.2), og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser (grønbogens pkt. 8.3). Kommissionen foreslår bl.a. at der indføres et selvstændigt bopælskoncept i forordningen for at sikre en ensartet forståelse af, hvornår en person i forordningens forstand har bopæl på en medlemsstats område. Kommissionen foreslår ligeledes indførelse af en fælles standardformular, som alene skal indeholde et uddrag af den relevante retsafgørelse, der søges fuldbyrdet. Standardformularen ville herefter skulle lægges til grund af den modtagende ret i forbindelse med fuldbyrdelsen af retsafgørelsen.

3. Gældende dansk ret

Som beskrevet ovenfor under pkt. 1 er Bruxelles I-forordningen – i kraft af parallelaftalen herom – en del af gældende dansk ret. Eventuelle ændringer af Bruxelles I-forordningens regelsæt vil således – medmindre Danmark ønsker at ophæve parallelaftalen – medføre tilsvarende ændringer i dansk ret. De gældende regler i forordningen er i et vist omfang beskrevet i pkt. 2 om grønbogens indhold.

Som det fremgår af beskrivelsen af grønbogens indhold, peger Kommissionen på muligheden for at udvide forordningens anvendelsesområde på to punkter.

Kommissionen rejser for det første et spørgsmål (nr. 2) om at udvide forordningens anvendelsesområde til også at omfatte sager, hvor personer med bopæl uden for Fællesskabet sagsøges. I dansk ret er spørgsmålet om, hvorvidt personer og virksomheder mv., der ikke har bopæl eller hovedkontor i EU eller EFTA-landene, kan sagsøges ved domstole her i

landet, reguleret i retsplejelovens kapitel 22 om stedlig kompetence. Reglerne finder som altovervejende hovedregel kun anvendelse, i det omfang spørgsmålet om værneting ikke er reguleret af Bruxelles I-forordningen, jf. § 247. Personer, der ikke har hjemting her i landet og ikke har bopæl i EU- eller EFTA-landene, kan sagsøges ved en ret her i landet i en række tilfælde. Efter § 246 kan forbrugere i sager om forbrugeraftaler anlægge sag ved eget hjemting mod personer, der ikke har hjemting her i landet, såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen. Efter § 246 kan der endvidere anlægges sag ved de retter, som efter de almindelige værnetingsregler har kompetence, herunder ved erhvervsværneting (§ 237), filialværneting (§ 238), fast ejendoms værneting (§ 241), opfyldelsesværneting (§ 242) og et aftalt værneting (§ 245). En person, der ikke har hjemting her i landet, kan endvidere i sager, der vedrører formueretsforhold, sagsøges ved en dansk ret, hvis personen opholder sig i retskredsen ved stævningens forkyndelse (§ 246, stk. 2). Endelig kan både fysiske og juridiske personer sagsøges ved retten på det sted her i landet, hvor de ved sagens anlæg har gods, eller hvor det gods, kravet angår, befinder sig (§ 246, stk. 3).

Kommissionen rejser for det andet et spørgsmål (nr. 7) om at udvide forordningens anvendelsesområde til i et vist omfang også at omfatte voldgift med henblik på at forbedre samspillet mellem voldgiftssager og retssager. I dansk ret er spørgsmålet om, hvilken kompetence domstole har i tvister, som skal afgøres ved voldgift, reguleret i voldgiftsloven, jf. lov nr. 553 af 24. juni 2005. Efter § 8 tilkommer det domstolene at træffe afgørelse om kompetencespørgsmål, hvis en af parterne anmoder om det. En parts indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence afskærer dog ikke i sig selv voldgiftsretten fra at træffe afgørelse, og domstolen skal som hovedregel afvente voldgiftsrettens afgørelse om kompetencespørgsmålet, inden domstolen træffer afgørelse. Efter § 9 kan domstolene efter anmodning fra en part iværksætte foreløbige retsmidler eller tvangsfuldbyrdelse, selv om tvisten efter parternes aftale skal afgøres ved voldgift. Voldgiftsloven giver endvidere mulighed for, at parterne i en række situationer kan anmode om bistand fra domstolene. Det drejer sig bl.a. om udpegning af voldgiftsdommere, jf. § 11, stk. 3, prøvelse af disses habilitet efter udpegning, jf. § 13, stk. 3, bistand til optagelse af bevis, jf. § 27, stk. 2, og prøvelse af fastsættelsen af voldgiftsrettens vederlag etc., jf. § 34, stk. 3.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Grønbogen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

Hvis Kommissionen efterfølgende fremlægger et forslag til ændringer af Bruxelles I-konventionen, som vedtages, skal Danmark i overensstemmelse med parallelaftalens bestemmelser meddele Kommissionen, hvorvidt Danmark vil gennemføre indholdet af ændringerne, og om gennemførelsen kan ske administrativt eller kræver godkendelse i Folketinget, jf. pkt. 1 ovenfor. Det er på det foreliggende grundlag ikke muligt at konkretisere de eventuelle statsfinansielle og lovgivningsmæssige konsekvenser af et eventuelt fremtidigt forslag til ændringer af forordningen nærmere.

5. Høring

Kommissionens grøn bog er sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer med høringsfrist **den 24. juni 2009**:

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Procesbevillingsnævnet, Datatilsynet, Dommerforeningen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandforening, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Advokatrådet, Foreningen Danske Inkasoadvokater, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Forening for Voldgift, Det Danske Voldgiftsinstitut, Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed, De Danske Patentagenters Forening, Retssikkerhedsfonden, Institut for Menneskerettigheder, Danske Regioner, Kommunernes Landsforening, Aarhus Universitet (Juridisk Institut), Københavns Universitet (Det Juridiske Fakultet), Aalborg Universitet (Juridisk Institut), Syddansk Universitet (Juridisk Institut), Handelshøjskolen i København (Juridisk Institut), Handelshøjskolen i Århus (Juridisk Institut), Forbrugerbudsmændene, Forbrugerrådet, Finansrådet, Realkreditrådet, Forsikring & Pension, HTS Interesseorganisationen, HTS Arbejdsgiver- og erhvervsorganisationen, Dansk Industri, Dansk Handel & Service, Håndværksrådet, Dansk Byggeri, Dansk InkassoBrancheforening, Liberale Erhvervs Råd, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Dansk Ejendomsrådgiverforening, De Danske Patentagenters Forening, Grundejernes Landsorganisation, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Fagligt Fælles Forbund, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, Dansk Told og Skatteforbund, Landbrugsrådet, Foreningen af

Registrerede Revisorer, IT-Brancheforeningen, Danske Finansieringsselskabers Forening, Boligselskabernes Landsforening og Lejernes Landsorganisation.

6. Nærhedsprincippet

Grønbogen rejser ikke i sig selv spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

Justitsministeriet finder det rigtigst først at foretage en vurdering af nærhedsprincippet i forhold til et eventuelt senere forslag til en retsakt om ændring af Bruxelles I-forordningen, når der i givet fald måtte blive fremlagt et sådant forslag til en retsakt.

7. Andre landes kendte holdning

Der ses ikke at foreligge officielle tilkendegivelser om andre medlemsstaters holdninger til grønbogen.

8. Foreløbig dansk holdning

Justitsministeriet vil tage stilling til de spørgsmål, som grønbogen giver anledning til, når høringen af berørte organisationer mv. er afsluttet. Regeringens høringssvar vil blive sendt til Folketingets Europaudvalg og Folketingets Retsudvalg til orientering.

9. Orientering af andre af Folketingets udvalg

Dette grundnotat vedrørende Kommissionens grøn bog sendes – ud over til Folketingets Europaudvalg – også til Folketingets Retsudvalg.